

اقتصاد معاومتی

تہیہ و تدوین :
آقای ملک محمد قربانپور

رئوس مطالب

• ۱- چستی اقتصاد مقاومتی

- کلیاتی در باب تحریم اقتصادی
- مفاهیم مرتبط با اقتصاد مقاومتی
- ریشه‌های مفهوم اقتصاد مقاومتی در آموزه های اسلامی

۲- شاخص های اقتصاد مقاومتی

- شاخص های تاب آوری
- شاخص های آسیب پذیری

رئوس مطالب

• ۳- مروری بر سیاست های کلی اقتصادی مقاومتی

• ۴- راهبردهای اقتصاد مقاومتی

• راهبردهای مقاومتی در فضای کسب و کار

• جایگاه اصل تعاون در اقتصاد مقاومتی

• اقتصادی مقاومتی در حوزه رفاه اجتماعی

مروری بر سیاست های کلی اقتصادی مقاومتی

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 1- تأمین شرایط و فعال سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم درآمد و متوسط.
- 2- پیشتازی اقتصاد دانش بنیان، پیاده سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 3- محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.
- 4- استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی.
- 5- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 6- افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.
- 7- تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا).
- 8- مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت پذیری در تولید.
- 9- اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 10- حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزش آوری مثبت از طریق:
- - تسهیل مقررات و گسترش مشوق های لازم.
- - گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت های مورد نیاز.
- - تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات.
- - برنامه ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل دهی بازارهای جدید، و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه.
- - استفاده از سازوکار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز.
- - ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 11- توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج.
- 12- افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب پذیری اقتصاد کشور از طریق:
- - توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان.
- - استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف های اقتصادی.
- - استفاده از ظرفیت های سازمان های بین المللی و منطقه ای.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 13- مقابله با ضربه پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق:
- - انتخاب مشتریان راهبردی.
- - ایجاد تنوع در روش های فروش.
- - مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش.
- - افزایش صادرات گاز.
- - افزایش صادرات برق.
- - افزایش صادرات پتروشیمی.
- - افزایش صادرات فرآورده های نفتی.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 14- افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت های تولید نفت و گاز، بویژه در میادین مشترک.
- 15- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع.
- 16- صرفه جویی در هزینه های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی سازی اندازه دولت و حذف دستگاه های موازی و غیرضرور و هزینه های زاید.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 17- اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی.
- 18- افزایش سالانه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز تا قطع وابستگی بودجه به نفت.
- 19- شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت ها و زمینه های فسادزا در حوزه های پولی، تجاری، ارزی و
- 20- تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره وری، کارآفرینی، سرمایه گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه.
- 21- تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط های علمی، آموزشی و رسانه ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 22- دولت مکلف است برای تحقق سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی با هماهنگ سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد:
- - شناسایی و بکارگیری ظرفیت های علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفندی و اقدامات مناسب.
- - رصد برنامه های تحریم و افزایش هزینه برای دشمن.
- - مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال های داخلی و خارجی.

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

- 23- شفاف و روان سازی نظام توزیع و قیمت گذاری و روزآمدسازی شیوه های نظارت بر بازار.
- 24- افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن.

راهبردهای اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۱) اجرای صحیح اصل ۴۴ و مردمی کردن اقتصاد، :

نباید گذاشت سیاست‌های نئولیبرالیستی و دستورالعمل‌های نهادهای بین‌المللی مالی جهان سرمایه‌داری در قالب تفسیر اصل ۴۴ قانون اساسی و تحت عنوان مردمی کردن اقتصاد باز تولید شوند. اما متأسفانه بانک‌های داخلی نیز، همانند بانک‌های غربی، سود و رشد مبتنی بر ایجاد بدهی و اعتبار کاذب را هدف فعالیت خود قرار داده‌اند. از این‌رو، با وضعیت فعلی و نرخهای موجود سود (که در شرعیت آنها و بهره‌نشان تردید جدی است) که بسیار بالا هستند، مردم وارد فعالیتتولیدی و اقتصادی نخواهند شد و بیشتر به فکر افزایش اندوخته در بانک و استفاده از سود با درصد بالا و یا نوسانات قیمت طلا و ارز در بازار خواهند بود.

اقتصاد مقاومتی (راهبردها)

۲) استفاده از انرژی ارزان که مزیت اقتصاد ایران است.

۳) استفاده از نیروی کار، سرمایه، منابع ملی و امکانات داخلی

۴) ایجاد اشتغال همراه با ارتقاء وجدان کاری

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۵) اصلاح الگوی مصرف و مدیریت آن:

- ترویج روحیه ساده‌زیستی و قناعت.
- پرهیز از مصرف‌گرایی و اسراف.
- پرهیز از رفاه‌زدگی و اشرافی‌گری.
- پرهیز اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌هایی که مصرف و اشرافی‌گری را تشویق می‌کنند.
- پرهیز از تبلیغ مصرف‌گرایی، اشرافی‌گری، کالاهای لوکس و محصولات خارجی در رسانه‌ها به‌ویژه رسانه ملی.
- ترویج فرهنگ استفاده از تولیدات داخلی

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۶) اصلاح ساختارها

۷) اصلاح سیستم مالیاتی:

تکیه بر درآمدهای مالیاتی، ایجاد اعتماد متقابل در مورد مالیات‌ها و وضع مالیات‌های سنگین بر واردکنندگان، کسبه و توزیع کنندگان کالای خارجی.

۸) اصلاح قوانین اقتصادی و تجاری :

در حال حاضر قوانین اقتصادی و تجاری کشور براساس حاکمیت عامل سرمایه است و باید براساس حاکمیت عامل کار و برقراری توازن در تقسیم ارزش افزوده بین کار و سرمایه اصلاح شود.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۹) اصلاح نظام بانکداری و پولی:

- نظام بانکی باید براساس آموزه‌های اسلامی غیر ربوی عمل کند.
- در مسیر حل مشکلات جامعه قرار گیرد.
- نظام بانکی نباید تبدیل به نهادی پول‌ساز برای سهام‌داران خاص شود.
- بانک‌ها نباید به نهادی انتفاعی تبدیل شوند.
- در نظام بانکی اسلامی پول نباید ارزش ذاتی پیدا کند.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۱۰) افزایش بهره‌وری و ارزش افزوده و کاهش هزینه‌ها

۱۱) برنامه‌ریزی

۱۲) بصیرت اقتصادی:

دارا بودن بصیرت نسبت به رفتار اقتصادی خود به‌طوری که مدیران، برنامه‌ریزان، تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان با داشتن حب و بغض اقتصادی، نسبت به پیامدهای مثبت و منفی رفتار اقتصادی و اینکه این رفتار چه نسبت منطقی و عینی با برتری اسلام و پیروزی جبهه اسلام در برابر دشمن دارد، آگاهی در سطح خرد و کلان داشته باشند.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۱۴) تحول در دیپلماسی کشور متناسب با اقتصاد مقاومتی و تقویت دیپلماسی اقتصادی و تجاری

۱۵) تشویق صادرات و توسعه صادرات غیر نفتی:

- گسترش صادرات به خصوص صادرات غیر نفتی باید به گونه‌ای باشد که به خروج دارایی‌ها و منابع اولیه به ثمن بخش نشود و نیز به معنای اجحاف بر نیروی انسانی و بیگاری از آنان برای بیگانگان نباشد.
- گسترش صادرات باید ناشی از ارتقاء کمی و کیفی توان تولیدکنندگان باشد و نه ناشی از دلال‌بازی و نوسانات یا افزایش نرخ ارز.
- نباید به معنای خالی کردن جیب مردم و نیروی کار داخلی باشد.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۱۶) تغییر الگوی صادرات و واردات:

- تشویق و افزایش صادرات بر اساس تولید دانش محور و صادرات خدمات فنی مهندسی
- واردات «دانش فنی» در درجه اول، و «خطوط تولید» و «ماشین آلات» و کالاهایی که ارزش افزوده ایجاد می کند در مرتبه بعد به ازای کاهش واردات کالاهای مصرفی
- جلوگیری از واردات کالاهای لوکس و تشریفاتی

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۱۷) تغییر فرهنگ سرمایه گذاری:

- سرمایه گذاری در تولیدات داخلی
- بهینه مصرف کردن منابع مالی
- جایگزینی روحیه ایثار و فداکاری به جای روحیه رقابت
- ترویج روحیه تلاش حداکثری در تولید و قناعت و مصرف حداقلی به جای روحیه زیاده خواهی و تکاثری

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۱۸) تغییر فرهنگ مدیران و تقویت انگیزه، روحیه و فرهنگ جهادی

۱۹) تقویت تعامل بین پنج حلقه تحقیق، آموزش، ترویج، اجرا و بهره برداری

۲۰) تقویت تولید علم و فناوری، توجه به تحقیقات کاربردی و استفاده از فناوری‌های نوین

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۲۱) تمایز میان کالاهای اساسی و سایر کالاها و تامین حداقلی از کالاهای اساسی جهت حداقل کردن فشار اقتصادی بر معیشت مردم

(۲۲) توجه به تغییر هرم جمعیتی و سالم‌خوردگی جمعیت

(۲۳) توجه به نخبگان

(۲۴) توسعه حمل و نقل بویژه حمل و نقل دریایی در سطح ملی و بین‌المللی

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۲۵) جایگزینی واردات با تکیه بر تولید ملی و تاکید بر خودکفایی یا حداقل خود اتکایی در تولید کالاها به ویژه در کالاهای اساسی کالاهای اساسی و محصولات زیربنایی

(۲۶) جهت گیری سیاست های تجاری به کشورهای همسایه

(۲۷) حمایت از بخش خصوصی و تعاونی ها و توانمندسازی مردم

(۲۸) خلاصی از وابستگی به درآمد نفت:

- جایگزینی درآمدهای جاری به جای نفت مانند مالیات و درآمدهای ترانزیتی و ...
- متکثر نمودن شرکای تجاری از یک شریک عمده به چندین شریک کوچکتر

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۲۹) سیال نبودن سیاست‌ها و اجتناب از تصمیمهای خلق‌الساعه و تغییر مقررات

۳۰) شناخت اقتصاد ملی و تحولات جهانی :

- در حوزه اقتصاد مقاومتی و در چارچوب اقتصاد سیاسی
آشنایی با دو مقوله زیر ضروری است. ضرورت اول آشنایی با مختصات اقتصاد ملی به عنوان مثال نفت و گاز ما بخشی از اقتصاد ایران است که می‌تواند تکیه‌گاه الگوی اقتصاد مقاومتی باشد. و دوم آشنا شدن با نظامات و تحولات جهانی است
- ایجاد رشته‌های مناسب با این مباحث و کرسی‌های نظریه‌پردازی در دانشگاه‌ها. در حال حاضر این موارد یا وجود ندارد و یا بسیار ناچیز است. به عنوان مثال بحران اقتصادی که مسئله روز جهان است در دانشگاه‌ها به‌طور علمی مورد مطالعه قرار نمی‌گیرد.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۳۱) طراحی و ترویج سبک زندگی متناسب با اقتصاد مقاومتی بر اساس آموزه‌های اسلامی

(۳۲) عادلّت محوری

(۳۳) فعال‌سازی سیستم‌های حمایتی پولی و مالی و بیمه‌ای بخش تولید

(۳۴) مبارزه با پولشویی، رانت‌خواری و قاچاق

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۳۵) متکثر کردن شرکای تجاری:

خروج از حالت داشتن یک شریک عمده و متعدد کردن شرکای تجاری به چند شریک کوچک‌تر و نیز گسترش ارتباطات اقتصادی با برخی از کشورهای دوست، کشورها و بلوک‌های منطقه‌ای به‌طوری که برای نظام استکبار غیرقابل کنترل باشد.

(۳۶) محرومیت‌زدایی و ایجاد امکان دسترسی به امکانات آموزش، تولید و ...

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۳۷) مدیریت انتظارات

(۳۸) مهار بوروکراسی عریض و طویل دولتی

(۳۹) مهار بیکاری و زدودن شکاف طبقاتی، فقر، تبعیض و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن

(۴۰) مهار تورم و رکود به‌طور همزمان

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۴۱) مهار سوداگری و سفته‌بازی:

- منظور از سوداگری و سفته‌بازی فعالیت‌های غیر مولدی است که از تلاطمات و نوسان‌های بازار سوء استفاده نموده و بهره‌مندی‌هایی را نصیب برخی افراد می‌گرداند.
- این تفکر که بخش خصوصی‌ای که به دنبال سفته‌بازی، تکاثر و انباشت سود باشد با نظام سیاسی اسلامی تطابق دارد، ایجاد مشکل کرده است. سیاست‌گذاران با این تفکر، اقتصاد را به سوی اقتصاد دلاری و سفته‌بازی با سکه سوق دادند.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

- عدم تقارن‌های اطلاعاتی رانتهای مختلف اعتباری، انحصاری و غیره منشا بروز اینگونه رفتارها هستند.
- در اقتصاد مبتنی سوداگری و سفته‌بازی، بخش مولد بیشترین آسیب را دیده و ساز کار اقتصاد به سمت بروز حباب‌های قیمتی و نوسان‌های شدید سوق می‌یابد.
- چنین اقتصادی در مواجهه با فشار خارجی کمترین پایداری و مقاومت را داشته و به سرعت متلاشی می‌شود.

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

(۴۲) مهار فساد:

منظور از فساد در اینجا اعمال خلاف قانون و مجرمانه و یا ارتکاب هر عملی به ظاهر قانونی است که در کارکرد نظام اداری، مدیریتی و اقتصادی اخلاص ایجاد کند و سلامت آن را به مخاطره اندازد؛ و شامل طیفی از اعمال چون ارتشا، اختلاس، قاچاق، انحصار و رانت خواری می‌شود.

(۴۳) مهار نرخ ارز و اصلاح نظام ارزی:

- تقویت پول داخلی و حفظ قدرت خرید مردم

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

- ثبات نرخ ارز
- جلوگیری از تبدیل شدن نرخ ارز به ترازوی سنجش وضعیت اقتصادی
- جلوگیری از تبدیل شدن نرخ ارز به عامل اضطراب اجتماعی و احساس عدم امنیت اقتصادی در جامعه
- جلوگیری از تحریک دارندگان نقدینگی به هجوم به خرید ارز، طلا و انبار کردن کالا

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

- تخصیص ارز بر اساس اولویت تولید و مصرف کالاهای اساسی

(۴۴) نظارت بر چرخه‌ی توزیع کالا هم در سطح عمده‌فروشی و هم در سطح خرده‌فروشی

(۴۵) نظام‌های جمعی در فعالیت اقتصادی در حوزه کار و سرمایه

اقتصاد مقاومتی

(راهبردها)

۴۶) نوآوری، ابتکار، خلاقیت، و کارآفرینی با حمایت از تولید

۴۷) واگذاری تصدی گری به بخش خصوصی

۴۸) وحدت و همبستگی بین مسئولان و آحاد مردمی

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ